

JHNY

Sota Ukrainassa - vaikutukset hankintoihin - tilannepäivitys

Neuvontaklinikka 3.6.2022

Johtava lakimies Katariina Huikko

Venäjän hyökkäys Ukrainaan – vaikutuksia hankintasopimukseen

- Tietyistä sekä Venäjällä että Ukrainassa tuotetuista raaka-aineista voi pidemmällä aikavälillä pulaa
- Ennakointi hankinnoissa + korvaavat tuotteet?

Raaka- aineiden saatavuus

Hinnan- korotus- paineet

- Voimassa olevien sopimusten osalta painetta hinnan tarkistamisiin
- Kilpailutuksen ehdot, yleiset sopimusehdot ja hankintalain 136 §:n soveltaminen

- Pakotteiden soveltaminen velvoittavaa
- Soveltamatta jättäminen rangaistavaa rikoslain 46 luvun nojalla
- Käytännön haasteena tiedonsaanti ja tarkastus

Pakotteet

Huomioi- minen hankinta- menette- lyissä

- Mahdolliset uudelleen kilpailutettavat sopimukset
- Uusien pakotteiden voimaantulo ja vaikutus
- Jne

Mitä uutta?

- JYSE-ehdot päivitetty huhtikuussa
- Sektoripakoteasetuksen soveltamisala ja liite XXI
- Komission vastauksia soveltamisesta
- YSE-ehtojen soveltamisesta

JYSE-ehdot

- Julkisia hankintoja koskevia yleiset sopimusehdot (JYSE) on päivitetty huhtikuussa 2022. Ehtoihin lisättiin pakotteita koskeva lauseke. Hankintayksiköiden on suositeltavaa käyttää kilpailutuksissaan uusimpia päivitettyjä ehtoja:
 - [JYSE palvelut](#)(huhtikuu 2022) (valtioneuvosto)
 - [JYSE tavarat](#) (huhtikuu 2022) (valtioneuvosto)
- Hankintayksikön on hyvä huomioida, että vaikka ehtoja päivitetään myöhemmin, eivät päivitettyt ehdot tule automaattisesti noudatettavaksi vanhoissa/ aiemmin kilpailutetuissa hankintasopimuksissa. Näiden hankintakokonaisuuksien osalta noudatetaan sopimuskauden ajan niitä yleisiä ehtoja, jotka ovat olleet tiedossa hankinnan kilpailuttamisen hetkellä. Hankintayksikön on hyvä muistaa kilpailutuksessa ilmoittaa esimerkiksi sovellettava JYSE-versio tarjouspyynnössä.

”Uudet pakotteet” 9.4.2022 alkaen

Sen johdosta **EU:n hankintadirektiivien** piirissä olevien hankintasopimusten tekeminen on kielletty 9.4.2022 alkaen, silloin kun toisena osapuolena on

- 1. Venäjän kansalainen tai Venäjälle sijoittautunut luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, yhteisö tai elin;**
- 2. oikeushenkilö, yhteisö tai elin, jonka omistusoikeuksista tämän kohdan 1 alakohdassa tarkoitettu yhteisö omistaa suoraan tai välillisesti yli 50 prosenttia; tai**
- 3. tämän kohdan 1 tai 2 alakohdassa tarkoitettun yhteisön puolesta tai johdolla toimiva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, yhteisö tai elin,**

myös silloin kun niillä on **yli 10 prosentin osuus kyseisen sopimuksen arvosta tai niistä alihankkijoista, tavarantoimittajista tai yksiköistä, joiden voimavaroja käytetään hyväksi direktiiveissä 2014/23/EU (konsessio), 2014/24/EU (klassinen), 2014/25/EU (erityisalat), 2009/81/EY (putu) tarkoitettulla tavalla.**

Pakotteiden soveltaminen

- Uudet pakotteet koskevat uusia sopimuksia 9.4.2022 alkaen ja HUOM. vanhoja (9.4. voimassa olleita) sopimuksia 10.10.2022 jälkeen.
- Pakotteet koskevat vain EU-kynnysarvot ylittäviä hankintakokonaisuuksia.
- Pakotteiden alaisen sopimuksen täytäntöönpano pitää jäädyttää, ts. sopimusta ei voi soveltaa.
- <https://www.hankinnat.fi/ajankohtaista/2022/sota-ukrainassa-vaikutukset-hankintasopimukseen>

Sektoripakoteasetus

- 3 i artikla
 - 1. Kielletään sellaisten liitteessä XXI lueteltujen tavaroiden, jotka tuottavat Venäjälle merkittäviä tuloja ja siten mahdollistavat sen Ukrainan tilannetta epävakauttavat toimet, **suora tai välillinen osto, tuonti tai siirto unioniin**, jos ne ovat peräisin Venäjältä tai jos niitä viedään Venäjältä.
 - Liitteessä XXI mainittu mm. puu ja puusta valmistetut tuotteet, autonrenkaat, karkaistu ja laminoitu varmuuslasi, lasiset pullo (ym.), huonekalut ja niiden osat

Sektoripakoteasetus

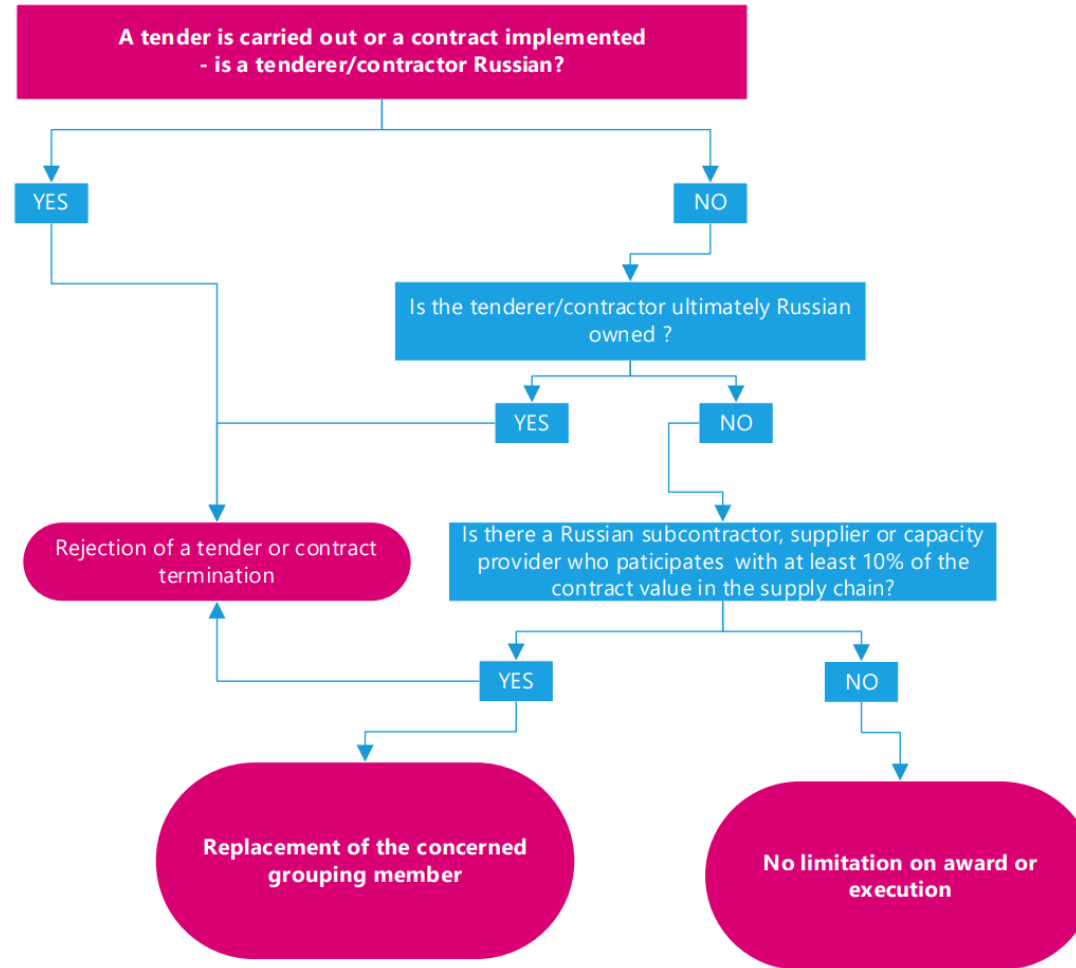
Kysymys: Koskeeko sektoripakoteasetuksen 3 i artiklan 1-kohdassa oleva kieltä ostaa liitteessä XXI lueteltuja tuotteita myös sellaisia tuotteita, jotka on jo tuotu jäsenvaltioon ja joita jo tarjotaan jäsenvaltion markkinoilla?

- Tämänhetkisen tulkinnan mukaan pakotteet eivät koske jo EU:n sisämarkkinoilla olevia tuotteita. Olennaista on se, ovatko maahantuodut tuotteet laskettu vapaaseen kiertoon (free circulation), eli tullit maksettu. ”Osto... unioniin” on käsitteenä epäselvä – komissio saattaa vielä antaa tähän liittyvää ohjeistusta

KOM UKK – sopimusten jäädyttäminen

- **Kysymys: Mitä pitäisi tehdä voimassa olevien sopimusten suhteen (JHNY huomio: 10.10.2022 jälkeen)?**
 - Vastaus: (Jos pakotteiden alaisia tahoja sopimuksista löytyy, tulisi) Voimassa olevat sopimukset tulisi irtisanoa tai jäädyttää.
 - Kaikkien hankintayksiköiden tulee tarkistaa, onko voimassa olevien sopimusten piirissä pakotteiden piirissä olevia toimijoita.
 1. Onko hankinta pakotteiden soveltamisen piirissä
 2. Onko sopimuksessa osapuolena pakotteiden piirissä olevia toimijoita
 - Hankintayksikkö voi pyytää sopimusosapuolelta selvitystä siitä, että sopimusosapuolen toiminta ei riko pakotteita.
- **Kysymys: Voidaanko hankintayksiköltä vaatia korvauksia sopimuksen irtisanomisesta? Mihin perustuu, että korvausvaatimuksia ei voida esittää?**
 - Vastaus: Artiklan 11 perusteella venäläiset tahot eivät voi saada korvauksia sanktioiden perusteella tapahtuneista sopimuksellisista toimenpiteistä.

KOM soveltamisohje

KOM UKK – omistuksen laskenta

- **Kysymys: Kuinka lasketaan ”omistus” tuottajan organisaatiossa, lasketaanko vain suora omistajuus?**
 - Vastaus: Mukaan lasketaan myös välillinen omistajuus. Esimerkiksi jos venäläinen taho omistaa tuottajasta suoraan 30%, ja 70% omistaa EU-alueelle rekisteröity taho, jonka omistajuudesta 40% on venäläisellä taholla, on tuottajan venäläinen omistajuus 58% ja pakotteet siis kohdistuisivat tuottajaan.
 - (JHNY huomio: laskukaava on $30 + 70 \times 0,4 = 58\%$)

KOM UKK - alihankinnat

- **Kysymys: Lasketaanko alihankijoille ja tavarantoimittajille asetettu 10% katto kaikkien toimijoiden osalta erikseen vai kaikkien toimijoiden osuudet yhteenlaskettuna?**
 - Vastaus: Lasketaan erikseen, eli yhden toimijan osuuden tulee itsessään ylittää 10 %.
- **Kysymys: Päteekö 10 prosentin sääntö vain alihankkijoiden tai tavarantoimittajien ensimmäiseen portaaseen vai pidemmälle alihankintaketjuun?**
 - Vastaus: Vaatimus pätee koko toimitusketjuun, eli myöskään alihankkijan alihankkijan/tavarantoimittajan osuus ei saa olla yli 10% koko sopimuksen arvosta, tilanteessa, jossa alihankkijan alihankkija on pakotteiden piirissä oleva taho.

KOM UKK – alihankkijan tai ryhmittymän jäsenen vaihtaminen

- **Kysymys: Voidaanko alihankkija tai tavarantoimittaja vaihtaa jos kyseessä on pakotteiden piirissä oleva toimija?**
 - Vastaus: Vaihtaminen on mahdollista jos alihankkija/tavarantoimittaja täyttää kilpailutuksessa ja sopimuksessa asetetut ehdot. Hankintayksikön tulisi sallia alihankkijan vaihtaminen, jos perusteita vaihdon kieltämiseen ei ole.
- **Kysymys: Voidaanko ryhmittymän jäsen vaihtaa?**
 - Vastaus: Ei voida, ryhmittymä vastaa sopimuksesta yhdessä.

YSE-tulkinnnoista

- YSE 20 § Ylivoimainen este
 - 1 a -kohdan sanamuoto viittaa Suomen kriisilainsäädäntöön, sillä siinä viitataan nimenomaisesti puolustustila- ja valmiuslakeihin, eikä muun valtion alueella käytävää sotaa voida näihin rinnastaa YSE:n systematiikassa.
 - Kustannustason nousuun YSE 20 § ei sovellu lainkaan.
 - 1 d -kohta
- YSE 49 § Hintojen ja palkkojen muuttamisen vaikutus urakkahintaan
 - YSE 49 §:n 3 kohdan mukaan valtiovallan lainsäädännöllisen toimenpiteen tulee vaikuttaa välittömästi urakkasuoritukseen. Pakotteet vaikuttanevat lähinnä välillisesti toimitusketjujen kautta.

•

JH

JULKISTEN
HANKINTOJEN
NEUVONTAYKSIKKÖ

N.Y.